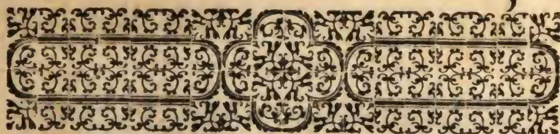
EPITHALAMIVM
In Nuptias
MARCI ANTONII BVRGHESII ET CAMILLÆ VRSINÆ
Principum Sulmonis

A GREGORIO PORTIO
Decantatum.

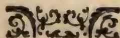

ROMAE, Apud Bartholomæum Zannettum. 1619.

SVPERIORVM PERMISSV.

AD SCIPIONEM BVRGHESIVM CARDINALEM AMPLISSIMVM.

PArue liber, claram Latij venturus in Vrbē
Iussa prius Domini, iudiciumq; subi:
Et supplex prostratus adi, veniamq; precare,
Si minus in Sponsos officiosus ades.
Si meritis æquare modis Viridaria tentans
Deteris, & tenui carmine magna canis.
I tamen, i lætus: dignum nam ponere carmen
BVRGHESIIS *Aris, nec potis ipse Maro.*

EPITHALAMIVM.

VNde repercuſſis perſultat vocibus Echo,
Et ſeptẽgemino reſponſant vertice Colles?
Vnde Tubæ clangor noſtras circumſtrepit aures,
Mixtaq; cum lituis reſonantia tympana certant?
Vnde repente quatit calidus præcordia Phœbus,
Vt noua Pierio modulentur carmina plectro?
Ecce procul lætæ veniunt Helicone Camœnæ,
Cyrrhæis migrant adytis, & tempora lauro
Fatidica cingunt, ſpirantes pectore Numen.
Ecce Venus Nuptam gratam probitate pudoris
Ducit, & Idaliæ plectentes ſerta ſorores
Gaudia concelebrant pleno Romana fauore.
Noſco MARCE diem: cauſas & noſco Choreæ.
Te canit iſte dies, te blandus MARCE Cupido,
Te Venus æthereo, caſtoq; ligamine nectit,
Teq; Nouena Cohors Parnaſi carmine donat,
Excitat & Vatis Phœbæo corda calore.
Sed dum tanta Tori pertentant iubila Romam,
Dumq; recurſanti calcantur limina turba,
Et gemmis, auroq; Domus ditata renidet:
Dic Erato gauiſa iocis, lætata choreis,
Vnde repercuſſis perſultat vocibus Echo.

Collibus Hortorum, qua Pincia Porta Quirites
Accipit, & triuio digressos liberat Vrbe:
Insurgit Moles, Italas celebrata per oras,
Culmina, quæ tollens super ardua saxa superbit,
Et sublime caput iactantior inserit astris,
Pulchra situ, mage pulchra sui sub PRINCIPIS vmbra,
Scena sibi, Scenæq; decus, sibi facta Theatrum.

Hæc enata recens BVRGHESIA nomina iactat,
Consitaq; arboribus circum Viridaria cernens,
Alcinoi superat Saltus, & Thessala Tempe,
Elysiumq; Nemus vocat in certamina Diuum,
Et Babyloniacos contemnit Adonidis Hortos.

Visitur hic quicquid tellus Ægyptia fouit:
Quicquid in Ausoniam profudit capta Corinthus,
Quodq; manus doctæ, docti fecere Myronis,
Aut quæ Phidiaco spirarunt saxa labore,
Seu Polycletæo fulserunt æra camino,
Et quæ Praxiteles incidit marmora cœlo,
Marmora secta Paro niueis lucentia venis.

Respondent contra Tabulæ, pictæq; Figuræ:
Non quas Parrhasius, nec quas depinxit Apelles,
Quas admiratrix rerum non parca suarum
Extulit in maius semper mentita Vetustas:
Sed quas Parrhasio par, & par pinxit Apelli
Vrbinas Iuuenis, tripliciq; insignis in arte
Angelus, aut Venetæ Titianus gloria gentis,

Seu

Seu quas inuentrix animasti Græcia formas,
Vnde subextinctæ picturæ fama reuixit.
Manant hic gelidi vario de marmore fontes,
Quos Aquilæ rostris, & flantes ore Dracones
Excipiunt, laticesq; ferunt per viscera tophi;
Vnde fluunt spumis crystalla nitentia canis.
Errantes resono decurrunt murmure riui,
Et vaga muscosos interstrepit vnda lapillos.
Hos inter liquidis surgit fons pulchrior vndis,
Nomina cui fecit Narcissi casus amantis.
Is summo cratere pedum vestigia figens
Subiectas despectat aquas formatus ab illis,
Fallacisq; miser delusus imagine vocis
Prosilit in latices, oculos in flumina versat,
Et crescunt lachrymis fontes, & fontibus Horti,
Quos crebro repetens ploratibus assonat Echo.
Huc Ales pellecta volat, salit inde volatu,
Remigioq; ciens alarum densa volucrum
Agmina, per ramos, per & arboris alta vagatur,
Certatimq; canens grato modulamine nomen
PRINCIPIS augustum celebrat per amæna Vireta,
Et socias volucres ærato carcere clausas
Prouocat ad cantus, resonantibus vndique syluis.
Hic Zephyri ludunt primi solatia Veris,
Et ramosa leui crepitant virgulta susurro.
Semper adulta solo gemmanti fluctuat herba,

Semper odoratis animatus flatibus aër
Prata beat, frondesq; parit, floresq; figurat.
Omnia læta simul contenta cupidine viuunt,
Fœdera dum seruant alterno mutua nexu;
Hic etenim Myrteta virent sacrata Dione,
Hic Crocus auricomans, & sanguine tinctus Adonis
Luxuriat, Rosa Pæstanis transmissa Viretis
Sede sub hac iterum Paphiæ se sanguine pingit.
Hic Hyacintheis exhalat floribus aura,
Candida se folijs pudibundis Iasmina promunt,
Apparent Violæ, fragrantia Lilia vernant,
Alba micant niuibus non concessura Ligustra,
Et nigra flammeolæ rident Vaccinia Calthæ.
Pendent arboribus redolentibus aurea Poma,
Parietibusq; suis aulæa virentia donant:
Arte tegit Citrus folijs Atlantica muros,
Atque herbescenti velamine parturit vmbrás.
Mala coronato scintillant Punica crine,
Arboris in ramis Aquilæ, viridesq; Dracones,
Et captiua sedent variarum monstra ferarum.
In labyrinthæos glomeratus Ros maris orbes
Natura certante refert BVRGHESIA signa,
Ambitiosa parit tellus in gramine Nomen,
Gramineasq; vias reuolubilis implicat error,
Et noua dædaleis erroribus herba virescit.
Huc igitur Venus è Cælo, celeri acta quadriga

Fle-

Flectit iter, Natumq; suum studiosa per omnes
Hortosq; & Saltus, per & ampla Palatia quærit.
Ne dum forte feras assuetis vulnerat armis,
Tempus inane terat, iaculis viduetq; pharetram.
Est Domus arcano paulum summota recessu,
Peruia vix paucis, Domini contenta fauore:
Nobilis aulæis, picturis diues, & ostro;
Quam repleta feris claudunt Viuaria muro,
Tutaturq; tenens celsam Rex Æolus arcem:
Vnde premens fræno spirantes noxia ventos
Flamina depellit, moresq; imitatus Heriles
Reddit placatos, & suaues excitat auras.
Huius in occluso paruus fons defluit Horto
Irriguis fœcundus aquis, pellucidus vndis;
Queis Psecas, & Phiale, Nipheq; Rhanisq; lauare
Sæpe solent crines, perfundere pectora rore,
Membraq; certatim leni conspergere lympha.
Hunc propè ludebant iactis in marmora talis,
Pulcher Amor Pharetra, positis Hymenæus amantum
Tædis, ambiguo sudabant prælia Marte.
Iudicium Nymphæ trepida cinxere corona,
Sedibus & triplex consedit Gratia Iudex
Inceptum aspiciens summa dulcedine ludum.
Iamq; sub æquato stabant discrimine tali,
Spesq; metusq; diù ludentum corda tenebat;
Cum stetit ante Venus, Natosq; obiurgat, & infit.

Ergoné BVRGHESIAE vos alta ad culmina Villæ
Direxi nuper, quo traducatis inertes
Scilicet hos inter ludos, atque otia tempus?
An potius magnorum operum, & primordia rerum
Tantarum, auſpicijsq; bonis, atque omine ſancto
E fortunati ſumatis Principis Hortis?
Quæ tibi tela Puer dedimus: Quas lumine tædas
Arſimus ò Hymenæe tibi; communia non ſunt,
Nec conceſſa prius. Legi namq; ipſa Pharetra
E Superum, atque acui diuina in cote ſagittas.
At tædis magno Concordia Numine nata
Conſtantem æternis ex ignibus addidit ignem,
Quem nulli extinguēt permixti Aquilonibus imbres.
Quare agite, & veſtras mecum cognoſcite vires.
Tu cape quas temnis rediuiuo lumine tædas;
His tibi namque magis nihil vnquam venerit vſu.
Armatam pharetram telis aſſume Cupido,
Et vos vnanimes Charites conſurgite Nymphis:
Sunt nobis inſueta breui referenda trophæa,
Quæ Lacedæmoniæ nunquam videre Mycenæ,
Arbitra nec formæ Sparte, nec Dardana tellus.
VRSINAM noſtis, genus alto à Sanguine, Gentem
Cui tituli, cui Sceptra Ducum, cui prælia curæ,
Gloria cui cordi Sophiæ, cui dicta Mineruæ?
Huius in auguſta nutritur ſede CAMILLA,
Clara Patris meritis, & Fratrum clara corona,
Mori-

Moribus insignis, nulli Virtute secunda,
Vrbis deliciæ, magnorum germen Auorum,
E magnis accita recens penetralibus Arni.
Hęc manet Heroëm spectandum sanguine Summi
PRINCIPIS, imperio cuius reseratur Olympus,
Pendet & è nutu curuati machina Mundi.
Is primæ molli signatus flore iuuentæ
Dulce rubet, decoratq; suum spectabilis æuum,
Dum verba euoluens fastu iucunda remoto
Mites BVRGHESIO connatos sanguine mores
Exprimit, & rerum magnarum captus amore
Dat stimulos animo, generosaq; pectora pungens
Digna triumphali molitur facta sonore.
Ac velut ad fulmen gestandum sceptriger Ales
Comprobat obiectos Phœbæa lampade fœtus:
Taliter hic Patruo nutritus ad aurea sceptra,
Haud virtute minor splendoribus æmulus hæret.
Dixit. & extemplo consurgunt sedibus omnes,
Et se dat comitem blando Concordia vultu,
Bina gerens Sponsis Amaranti stemmata Pacis,
Æthereis collecta Plagis, cælestia dona.
Iam Charites, festæq; parant donaria Nymphæ.
Illa rosas carpit rubicundi signa Pudoris,
Illa Ligustra legit, sunt huic violaria curæ,
Et Venerem tali compellant voce Sorores.
Hæc orant, Regina, feras Viridaria Nuptæ

Sen-

Sentiat vt Driadas famulantes, atque Napæas
Optatæ Superis effundere vota salutis.
Hæc, nos oramus, sint munera nostra CAMILLAE,
Quam dum flaua Parens dulces emisit in auras,
Duxit & è gremio partum Lucina beatum,
Ilicet emissam nostris excepimus vlnis,
Paruaq; reptauit blandè per colla voluta.
His dictis, properat currus cælatus in auro,
Quem Venus Vrania, euentus præsaga futuri
Claricæ quondam dederat, quæ nupta Marito
Mediceo, Magnum tulit Orbi enixa Leonem.
Hic Amethystus adest, hic latè splendet Achates,
Hic & Hydaspæis collucet gemma lapillis.
Hunc Adamas decorat, Sapphirus in orbibus ardet,
Sardonyches ornant lucente sedilia flamma,
Chrysolithus circum flauenti lumine fulget,
Et celeres radiat sparsus Beryllus in axes.
Inde Therapnæi non frænis dantur Olores
Vecturi Venerem, latè quæ finibus Orbis
Imperat, & Cœlum concordi fœdere flectit:
Sed Iouis è curru magni Regina volantum
Rapta per aëreas sedes, & colla Draconum
E Cereris detracta rotis, subduntur habenis,
Vt nostri referant Domini Gentilia Signa.
Gemmato temone sedens auriga Cupido
Ex humeris arcum quassat, plenamq; pharetram.
Hunc

Hunc circum pennata Cohors, pennata per orbes
Gens pharetrata volat Thalami, cui munia curæ,
Et redimita rosis componere fulcra Marito.
Eminet Idalias inter formosa Sorores
Æthere nata Venus, non quæ spumantibus vndis
Æquoris exilijt: quantum Latonia proles
Sydereos inter collucens eminet ignes.
Plurimus huic fulgor diuina per ora recursat,
Maiestate nitet, cunctisq; verenda refulget,
Et Zephyro spargens ludentes fronte capillos,
Dulcia luminibus spectacula præbet Amantum.
Veste micat niuea radiantibus vndique gemmis,
Candida quam variè Nereia Bacca figurat,
Et splendore quatit flammas imitante Pyropus.
Ambit Erythræis circumflua Zona Smaragdis,
Fibula consurgens angustat Iaspide pectus,
Ornat & arcanis Hyacinthus Syrmata flammis,
Vnde catenati, captiq; trahuntur Amores.
Excutit è dextra spirantem Numina Ceston,
Cuius odorato distillant Balsama nodo:
Cynnama funduntur, sudat Cynareia Myrrha,
Flexile semper olet frondentis vimen Acanthi,
Nardus Achæmenias iaculatur lenis aristas,
Et Thalamis dignum tantis prorepit Amomum.
Stat Venerem iuxta ridens Hymenæus Amori
Floris Amaracini redimitus tempora sertis,

Cui Charites, dulcisq; Iocus famulantur eunti,
Lætus & Illecebris cum Risu, Comus adhæret,
Atque cateruatim spatiantur in axe Lepores,
Milleq; cum Choreis festiui ludicra fingunt.
Iamq; pererrato septeno vertice Cypris
Venerat ad sedes, quà se subducere Collis
Incipit, & molli demissus tramite cliui
Parturit VRSINAM circum fastigia Molem.
Hæc velut Heroum mater fœcunda Virorum
Fastu contendens Adrianæ cominus Arci
VRSINVM seruat clarum per sæcula Nomen.
Continuo auditi sonitus, concentus, & ingens
Cantus, & arguto reboarunt Tympana pulsu,
Iunctaq; cum Citharis salientibus ordine chordis
Molle Chelys sonuit, sonuit testudine plectrum,
Cymbala solliciti sonuerunt pollicis ictu,
Pulsaq; sub duplici cecinerunt Nablia palma.
Gaudet festa Domus tanto fulgore corusca,
Gaudet, & aduentu venientis Numinis auget
Gaudia, quæ lætæ geminabunt sæpè Choreæ.
Vt stetit ante fores, Thalamiq; repagula vidit,
Talibus affatur pharetratum vulgus Amorum.
Nunc opus est vestris accendere pectora flammis,
Nunc opus est telis vestras deplere pharetras,
Atque cupidineo suco saturare sagittas.
Quo vos cumque feret, quocumque vocauerit vsus,
Auxi-

Auxilium vos ferte citi, vos tendite tela:
Nec quemquam videam ſpernentem dicta Parentis
Otia ſecura traducere mollia mentem.
Pars aperite ſeras, & Myrto cingite poſtes,
Aurea regali pars aptet ſtragula luxu,
Fulcra, Toros alij, varijsq; Aſarota Tapetis
Exornent, Rectas alij, Cumerumq; miniſtrent,
Et patefacta tegant Parnaſide limina Lauro.
Picta feris aulæa Domos Babylonica velent,
Stent Elephante fores, auroq; ſuperbiat Aula,
Strata micent, puroq; gemant ſatiata metallo,
Et tremulis radijs clarent funalia noctem.
Vos Charites cumulate roſas, miſcete liguſtra:
Bina ferat mecum Sponſis Concordia ſerta.
Tu quaties Hymenæe faces, tu tela Cupido
Tolle cito: Triton non qualia ſenſit in vndis,
Nec quæ Vulgus iners, Fauni, Satyrivé biformes;
Sed quæ ſola domant magnorum pectora Regum,
Quæq; cruentarunt aurata cuſpide Diuos.
Sic ait. & ſubito procumbunt cardine Poſtes,
Expandunt caſti, caſtum penetrale Penates,
Et decus incluſum diuina luce recludunt.
Multifido tum forte comas diſcrimine Virgo
Tractabat capitis, centum ſtipata Puellis.
Dextra Pudicitiæ frænabat frontis honores,
Cincinnos Probitas, pudibunda Modeſtia nexus
Ordine

Ordine digeſtos morſu pectebat eburno,
Et pexos leuiter iuſtos redigebat in orbes:
Aureus vnde fluens auratis imbribus imber
Implebat rutilis Pallæ vaga Syrmata guttis.
Cum procul ecce Venus cernit mirata capillos
Fundere ſydereos per lactea colla nitores,
Virgineosq; ſinus emittere Nectaris vndas.
Conſtitit hæc primo; tandem perculſa reſurgit
Sedibus, & formam tantæ venerata Puellæ
Effudit tales placido de pectore voces.
Salue dulce decus, ſalue generoſa propago,
Heroum ſoboles, Heroas edere nata.
Te propter, Virgo, magno defeſſa labore
Poſthabita Cypro, BVRGHESIA tecta reliqui,
Te propter Cæli ſedes: ne tempore longo
MARCVS in accenſis ANTONIVS ignibus vltra
Ardeat, & Thalamos dilatos anxius optet.
Quæ facies mage digna Viro? quę dignior vnquam
Extitit Imperio? quæ ſceptris iungere ſceptra,
Aut quæ BVRGHESIAE gentis producere germen?
O quantus per membra nitor! quem fundit honorem
Dum ludit niuea criſpatus fronte capillus!
Quem Pactolus aquis, & felix Hermus arenis,
Aut Tagus auricolor flauo ſub gurgite lauit.
Tu roſeis labris flammata Corallia vincis:
Dentibus Eoo cedunt in littore gemmæ,

Lumi-

Lumina clara magis fulgent ſuffuſa Pyropo,
Præq; ſinu, colloq; tuo Cryſtalla nigreſcunt,
Queis reſident dulces Charites, & grata Venuſtas.
O Decus eximium, raræ ò ſpectacula formæ.
Accipe Fortunam violandam tempore nullo,
Accipe BVRGHESIO felices omine faſces,
Accipe ſupremos titulos, & ſtemmata: Natis
Venturis tradenda tuis, augendaq; rebus;
Sic Latias inter conſurges inclyta Matres,
Iam Mulier, iam facta Parens, iam prole ſuperba.
Dixit. & aligerum velox vocat agmen Amorum,
Et iubet actutum Sponſo mandata referre.
Aduenisse diem, quo cunctis lætus in Vrbe
Decantetur Hymen, ſocietur Sponſa Marito,
Seruetur q; Torus communi fœdere pacis.
Arripit agmen iter, iactantius explicat alas,
Aurea ſub nitidis nectit talaria plantis,
Perq; Quirinalis ſublimia tecta pererrans
Pandit Acidaliæ Sponſo præcepta Parentis,
Magnanimumq; Viro ſub pectore ſuſcitat Oeſtrum.
Ille nouo, cœcoq; ſinus ſuccenſus ab igne,
Viſendæ inſolito iam Coniugis ardet amore,
Intus alens flammam ducit ſuſpiria corde,
Et queritur Phœbum tardos agitare iugales.
Interea ſparſo manat rumore per Vrbem
Nuntia fama, diem ſolemnia gaudia ferre,

Et ſan-

Et ſancire nouis Connubia digna triumphis:
Cum ſubito Sonipes, campus quem miſit Iberus
Ante fores geſtit pompa lætatus Herili,
Quem Procerum delecta manus, Populusq; Quiritum
Subſequitur, miſcensq; ſimul ſua gaudia plauſu
Aptat equos, & colla vagis compeſcit habenis.
PRINCIPIS albus equus Cycnos candore niuali
Anteit, & nigro ſignatus fronte colore
Æmula ſyderibus ſurgentia ſydera præfert.
Exilit aſſultans, edoctum corpus in orbes
Arte rotat, rapido perſtringit compita ſaltu.
Naribus expirat, ſpumisq; tumentibus albet,
Vngue quatit terras, hinnitibus aëra complet,
Elata ceruice iubas attollit in auras,
Impatiensq; moræ renuit ſeruire lupatis.
Aggreſſum molitur iter, curſumq; minatur,
Nec patitur tumidus foſſos calcaribus armos.
Præradiant tereti Baccata monilia collo,
Fulgentes auro Phaleras, & Ephippia geſtat.
Zona ligat medium viridi diſtincta Smaragdo.
Regaliq; micant candentia terga decoro.
Hunc ſuper innumeris gemmis conſpectus, & auro
MARCVS in VRSINAM veniens ANTONIVS Aulam
Lætus in occurſus excepit Cyprida vultu,
Verbaq; diuinis audiuit deflua labris.
Viuite concordes (iubet hoc Concordia mecum)

Illuſtres Animæ, gratiſſima ſydera Mundi,
Faſcibus inſignes, Romanæ gloria gentis,
Viuite felices; & veſtro paruulus Infans
Ludat in amplexu, ludens ſpatietur in Aula,
Maternumq; decus conſperſum reddat in ore,
Actaq; nobilium creſcens imitetur Auorum.
Et ſi venturas fas eſt euoluere ſortes:
Iam video Puerum (quem non procul auguror eſſe)
Virtutes, moresq; pios, & Pallados artes
Diſcere, equosq; truces ad mollia ducere fræna,
Armigera tractare manu Mauortia bella,
Odryſiumq; Ducem victrici ſternere pugna,
Ire per ora Virum factis, famaq; celebrem,
Sceptrigeras Aquilas, bellatoresq; Dracones
Ferre ſuper clypeum gentili ſtemmate notum,
Barbara, quem timeant Lunatis agmina peltis.
Talia vaticinans pandebat pulchra Cytheris:
Cum pharetratus Amor libratus in aëra pennis
Lætior arma parat, contortis funibus Arcum
Aptat, & è grauida ſubducit tela pharetra,
Quæ tenera vibrata manu, vibrata per artus
Vno cor geminum feriunt ſub cuſpidis ictu;
Cuius ab impulſu rediens fax hauſta medullis
Per pectus, niueasq; genas, per & ora vagatur
Abdita depromens ex imis vulnera venis.
Hunc ſequitur paſcens hominũ Concordia mentes,
Et Spon-

Et Sponſos amplexa manu, ſic ore precatur.
Hæc quæ gemmato Capiti diademata pono,
Sint vobis virgata notis Inſignia Pacis,
Pacatum pariant venientis temporis æuum,
Longaq; tranquillam ducant in ſæcla ſenectam.
Talibus inuitat Comites dux facta Choreis,
Illecebrasq; vocat, Luſum trahit, & canit Hymen.
Hinc Iocus, & Charites manibus dãt munera plenis.
Sollicitant Thyaſos, Comum, Riſumq; citantes
Alternis pedibus plaudunt, & carmina dicunt,
Dulceq; cum Pueris modulantibus inſonat aura,
Eia age dulcis Hymen, dulci quate lumine Tædas,
Accenſasq; faces geniali lampade præfer.
Omine cum fauſto Cumerum Caſmillus, & ignem
Præferat ardentem, Thalamosq; recludat Heriles,
Vnde ruant lætæ voces, ſoluantur habenis
Gaudia laxatis, plauſuq; remurmuret Aula,
Feſtaq; pulſatis reſponſet Collibus Echo,
Eia age dulcis Hymen, dulci quate lumine Tædas,
Accenſasq; faces geniali lampade præfer.

FINIS.

